

VRTEC

VSEBINA k 5. številki: Radivoj Rehar: Božična radost — Svjatoslav: K nam pride Jezus... — Danilo Gorinšek: Novo leto — Silvin Sardenko: Marjina pesem (Pesmi) — Lea Fatur: Od bojne sekire do oralna — Silvin Sardenko: Še bo lep! — Pouk in zabava.

Rešilcem. Ker je morala iziti ta številka še pred božičnimi prazniki, objavimo imena rešilcev 4. številke v februarju.

Samo 2 Din stane knjižica »Sprehod po Ljubljani« pri upravi »Vrtca«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80. — Priloži naročilu v pismu znamko za 2 Din!

Viljem Buš: Cipek in Capek. Sedem burkastih šal. Sto pisanih slik. Poslovenila Sonja Sever. Nova založba. V Ljubljani, 1929. — Na mnogotere želje in povpraševanja je Nova založba izdala Viljema Buša veselo mladinsko knjigo Cipek in Capek. Mislimo, da pri današnjih razmerah ne moremo nuditi nič boljšega za otroke. Zgodbe so polne žive domišljije, vesele in šegave, slike so prežete veselosti, verzi preprosti in jasni. Otroci jih bodo kmalu znali na pamet in se z njimi kratkočasili. Knjiga pa tudi ni brez vzgojnih nagibov. Knjiga je tiskana na trpežnem papirju in trdo vezana. Cena 40 Din.

Uprava Vrta (Ljubljana, Sv. Petra cesta 80) ima še nevezan Vrtec 1922 (Din 7), 1925 (Din 10), 1926 (Din 14), 1926/27 (Din 14), 1927/28 (Din 14), nevezan Angelček 1921 (Din 4), 1924 (Din 5), 1925 (Din 6), 1926 (Din 8), 1926/27 (Din 8), 1927/28 (Din 8), vezan Vrtec 1922, 1924, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28 in vezan Angelček 1919, 1921, 1922, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28, 1928/29.

V Jugoslovanski knjigarni se dobe poleg navedenih še Vrtec (vezan) 1910, 1911, 1913—1917, 1921; Angelček (vezan) 1895, 1906, 1908, 1912—1916, 1923.

Vrtec s prilogo Angelček (10 števil) stane za leto 1929/30 Din 22, Angelček sam Din 8.

Urednik in izdajatelj: Jožef Volc, stolni kanonik v Ljubljani, Pred škofijo št. 8.
Rokopisi in rešitve naj se pošiljajo na »Uredništvo Vrta in Angelčeka« v Ljubljani,
Pred škofijo št. 8.

Naročnino sprejema »Uprava Vrta in Angelčeka« (dr. Jožef Demšar) v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 80. — Čekovni račun uprave št. 10.470.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.

JANUAR

1929 / V R T E C / 1930

Radivoj Rehar: Božična radost.

*V belem mestu Betlehemu,
v svetem mestu Betlehemu
zablestela v noč je zvezda,
svetla zvezda odrešenja.*

*V belem mestu Betlehemu,
v svetem mestu Betlehemu
angel božji je oznanil:
»Mir ljudem na širni zemlji!*

*V belem mestu Betlehemu,
v svetem mestu Betlehemu
so izpolnjene pravadne
zlate sanje vseh trpečih.*

*V belem mestu Betlehemu,
v svetem mestu Betlehemu,
v tihi koči, v bornem hlevu
danes je rojeno Dete.*

*V belem mestu Betlehemu,
v svetem mestu Betlehemu
sklenjena je sveta zoeza
med zemljó in med nebesi!»*

Svjatoslav: K nam pride Jezus...

*Oj bratci Gorjani, vstanite iz koč!
Čez hribe je zvezda goreča prišla
in vse razsvetila do zadnje globeli —
oj zvezda goreča, sam božji sin Jezus,
in v naših se kočah ustavi gredoč.*

*Oj bratci Gorjani, povejte mu vse!
Povejte o hribih in težkih potéh,
o naši besedi in tujih ljudeh.
O kolikokrat smo kot bolni jokali —
povejte mu, bratci, da vse ne zamre.*

*Oj bratci Gorjani, razpnite roke!
Hvalite Popotnika božjih cestá,
poglejte: nas davijo, k tlom nas tiščiijo,
a v naših oltarjih še luči gorijo
in mi bomo živi do konca svetá...*

Danilo Gorinšek: Novo leto.

*Leto novo, leto mlado
— staro zdaj smo pokopali,
ž njim nadloge vse in tuge,
kar smo lani jih prestali.*

*Leto novo, leto mlado
— z Bogom ga sedaj začnimo:
če nam križ bo naložilo,
voljno v Božu ga nosimo!*

*Leto novo, leto mlado
— makar kakršno že bilo,
ko poslednje nam izteče,
pókoj večni bo plačilo.*

Silvin Sardenko: Marijina pesem.

Spavaj, spavaj, sinek moj!

Mirni vsi so logi,
miren ves je Betlehem,
Betlehem ubogi...

Le bogato to srce
poje v prsih vnetih
kakor naš Jeruzalem
v svojih dnevih svetih.

V osamelih sem nočeh
sanjala o rajju,
danes zibljem celi raj
v svojem naročaju...

Spavaj, spavaj, sinek moj!
Zvezde ti z višave
kakor Solncu novemu
sipajo pozdrave.

Lea Fatur: Od bojne sekire do oralna.

5. Pri Sveti Mariji ob Véliki vodi.

očevali so v mali nižini sredi prerije. Šatora sta zakrivala ogenj, konji so se pasli privezani za kole. Okoli ognja so sedeli Vranjeglavci in premišljevali dogodke minole noči: »Vedež Vači je gotovo pokazal Jim-Timu pot in iskal potem z Nikuro Črnonožce, ki so na potu k Sveti Mariji ob Véliki vodi — ali pa je šel naravnost v vas Črnonožcev? Kamorkoli — izbrisal se je iz plemena Vranjeglavcev.«

»Misliš, da bo kar na lepem našel potujoče Črnonožce?« podvomi Nohamo.

Stari Bastel pokima: »Našel! Ti divjaki čutijo kar svoj vonj in razločijo po vonju, katero pleme gre pred njimi ali za njimi.«

»Ni mi prav, da vleče ubogo deklo po taki poti,« zmajuje Nohamo.

Bastel se posmeje: »Te ženske niso tako razvajene kakor naše. Mlado deklo od Pavnejskega plemena je zašla v gozdu in se je preživila vso zimo z lovom na zajčke.«

»Kako ste pa prišli v to družbo, Bastel? Vi ste vendar znan poštenjak.«

Stari Bastel zardi pod svojimi kocinami: »Prodal sem kože in hotel nazaj pod gorovje. Jim-Tim je to zvedel in rekel, da ima on isto pot. Mislim sem si: boljša slaba družba kakor sam! Pa sem se kmalu kesal in pazil na prvo priliko, da se znebim te družbe. Jim-Tim je nekaj govoril o bogastvu, ki ga čaka, a nisem dosti pazil na njegove besede — pijanec čveka marsikaj.«

»Je že res,« se vznejevolji Nohamo, »tudi jaz bi rad vedel, kaj je na tem. Zdi se mi, da je ubil nekoga — ali še več njih — in najbrž je hotel najti z vašo pomočjo tam pod gorovjem zaklad in potem bi bil ubil vse priče.«

Bastel zastirni v govornika in se čudi: »Star lovec sem in poznam zvijače lisic — Jim-Timovih naklepov pa nisem ugenil.«

»Ti razbojniki vedo, kam potujemo,« zamrma Nohamo in obmolkne. Ne posluša, kaj si pripovedujejo moške poleg ognja: o velikem bobru, ki je živel v prepiru z velikanko pižmarico¹; ni mu mar, kako se je spremenila neka deklita v koruzo. Ne zapisuje si, ko pripoveduje Mandanka o velikem potopu; ne, ko pripoveduje o obupani Manikuri, in ne, ko pripoveduje o hrabri Ninekoti.² Ne zine, ko pravi Bastel, kako so razmesarili volkovi v deželi Kentukiju zamorca in kako jim je piskal drug zamorec vso noč na piščal. »Tam je toliko volkov, da je razpisala vlada nagrado na vsako kožo, a prinesli smo ji toliko kož, da so postali vladi mrtvi volkovi radi obilih nagrad bolj nevarni ko živi.«

Zdaj se oglasi Dolgolas: »Naseljenik — to je pravi volk! Najprej postavi žago in kočo. Izsekava gozd. Ko napravi fence³, se je že zaril v našo zemljo.«

Nohamo dvigne glavo: »Vi se pa koljete med seboj! Ravno zdaj so Siu in Očipvanci v boju zaradi lovišč.«

Utalisi gleda očeta, ki jemlje pipo iz ust in se nasmiha: »Svoje pravice branimo! In če iztrebi pleme drugo pleme — pravica mora biti! Naša pravica ni taka kakor belokožca, ki je šel na lov z Indijancem. Beli je ulovil

¹ Pižmarica je neke vrste podgana. O nji pripoveduje indijanska pravljica.

² Vse to so indijanske pravljice.

³ Ograja iz hlodov okoli njiv.

staro sovo, rdeči mastnega purana. Beli pravi: »Deliva pošteno: daj ti meni purana in vzemi sovo, ali pa vzamem jaz purana in dam tebi sovo.«

Rezko se zasmejejo možje. Dolgolas poudari: »Nam je sveto gostoljubje! Beli naseljenik pa je kratil došlemu žejnemu Indijancu požirek vode. A ko je prišel isti naseljenik k našemu, ga je ta nasitil in napojil in mu pokazal pot iz gozda.«

Bastel pogleda Nohama. Ta se nasmehne: »No! No! Reci sam, da je takih mož prav malo med vami! Koliko naselbin ste požgali, mučili in morili naseljenike! Ob Huronskem jezeru je bilo nekoč mogočno pleme Huroncev. Uničili so jih Irokezi. Že dve sto let bi cvetela tam pšenica. Bili so se tam naselili misijonarji. Irokezi pa so požgali misijone in mučili svete može. Tako nasprotuje hudoba resnici! Tudi očeta Friderika so že hoteli ubiti oni Otavani, ki jih hujskajo njih vedeži in žganjarji in kožuharji, ker ne morejo slepariti Indijancev, ki jih poučuje oče Friderik.«

»Šuntajo jih tudi protestantski misijonarji,« pravi Bastel Nohamu. »Jezni so, ker ne opravijo kljub veliki podpori vlade skoraj nič napram ubogim katoliškim misijonarjem.«

»Da,« poudari Nohamo. »Protestantski pri Vélíki vodi je pridobil v desetih letih enajst duš, Baraga pa prvi teden, ko je prišel tja, kar pet in štirideset.«

Topotanje konj prekine pogovor. Mimo šotorov zbeži žival — za njo pa neka senca... Jezno renčanje nastane. Lajanju psov so podobni glasovi... Volkovi so. Nohamo prime za puško. Bastel se pa otresa: »Ne pridejo k ognju! Ne lotijo se konj. Pač odženó bivola od črede, obvladajo jelena in uboga srna je njih plen...«

Vendar stopijo možje s puškami v roki pred šotore, umirijo konje, gledajo zvezde in poslušajo v gluho noč, če ne pride za njimi Jim-Tim in njegovi. —

Zjutraj se potem odpravijo z novim pogumom na pot. Jezdijo preko gorá, skozi gozde in močvare, preko deželá indijanskih rodov. Čez dolgih štirinajst dni šele zagledajo med gorami široko Mičigansko jezero. Majhna naselbina ob ustju jezera, velik parobrod na njem, polno indijanskih čolnov. Vse to zamami Utalisija, Nohamu mu razloži: »To je Čikago. Pravijo, da bo tu še veliko mesto. Prve naseljenike so pobili Indijanci. Tu blizu je bil ustanovil pater Marguette misijon v čast Matere božje. In poglej, Utalisi: Oni misijonar je umrl pred dve sto leti v pragozdu. Zdaj je pa v bližini kraja, kjer je umrl, nov misijon. Tako išče naša ljubezen vaše duše, Utalisi, in vsa stoletja bo rodila krščanska vera može kakor je oče Friderik — može, ki bodo nosili križ v vse dele sveta.«

Prišli so do Vélíke vode in se bližali Sveti Mariji. Nohamo je razlagal Dolgolasu in Utalisiju. »Ta voda deli zemljo Otavancev od drugih krajev Mičigana!* Otovani so svobodni posestniki vsega severnega brega te vode do Michili-Maskinaka. Vsa zemlja ob južnem bregu pa je last države. Blizu Svete Marije je sedež državne agencije za prodajo zemljišč. Vlada da zemljo dober kup, zato je pri Sveti Mariji zelo živo. Kožuharji, vojažerji⁵ in prodajalci žganja se tam, zbirajo, da je cel sejem. Posebno zdaj jih bo dosti tam, ko pride dosti glavarjev s spremstvom in na kupčijo. Žganjarji skušajo opijaniti Indijance, ki imajo zemljišča, da jim izvabijo za galono (posodo) žganja zemljo, ki jo objezdiš komaj ves dan. Videl boš tam najbolj zoprno stvar — pijane Indijance. Pijejo, dokler imajo kaj žganja. Potem se pretepajo in

* Dr. Leon Vončina: Friderik Baraga, str. 76.

⁵ Potniki.

ležijo. Posebno divje so ženske. Druga drugi odgrizne nos ali prst. Pri njih je vse zanikarno in umazano. Indijanec pa, ki sprejme našo vero, se odpove pijači. Tudi oče Friderik ne pokusi žganja. Zato so pa Indijanci-kristjani čedno napravljeni, imajo čisto v hišah in so mirni. Dečki in deklice hodijo v šolo. Vsi se zberejo trikrat na dan v hiši molitve in molijo z očetom Friderikom.«

Kakor jata letočih vran prihrumé Vranjeglavci v misijonsko selo. Z razvitim banderom, z razpletenimi lasmi, z glasnim Ukrikiiii! nastopijo. Takoj je vse selo pokonci.

Vranjeglavci si izberó prostor, zabijejo kole, postavijo šotore in zaplešejo svoj bojni ples.⁶ Kožuharji in pokristjanjeni in divji Indijanci glasno občudujejo lepoto gorskega plemena, vitke, gibčne te postave, lepe oblike in lase. In te predvsem. Nobeno pleme se ne postavlja s takimi! Dolgolas na konju, v plašču las, vrže dolgo sulico v zrak, zakriči, da se vse strese, in ulovi sulico v letu. Drobne školjke in pisani kamenčki, vpleteni v konjsko mrežo, na njem zvené, steklene koralde za vratom in na mokasinih se svetlikajo.

Tačas, ko uživa Dolgolas občudovanje »podgan, ki rijejo po prstic; tačas, ko se pozdravlja in seznanja Bastel s kožuharji in glavarji in jih sprašuje po Čronožcih in Jim-Timu, tačas prime Nohamo Utalo za roko in migne Mandanki ter Utalisiju. In odpre se ženi in otrokoma nov svet. Krotke stoje čedne lesene hišice v varstvu velike hiše. Nohamo jih pelje vanjo. Zmoči pri vratih prste v sveti vodi, naredi znamenje na svojem čelu, pokropi Utalo in njeno mamo in njenega bratca. Plašne oči se ozro po domu molitve kristjanov, duša srka vase nepojmljiv vonj — zdi se ji vse to novo tako znano in nikdar ne videno. Oči se zamislijo v čudne podobe na steni: Mož je tam v rdečem plašču, trnje v čelu — njegove žalostne oči kličejo, vabijo... In gori, pred tisto steno!...

Oj, to je Črna suknja! Oni je, o katerem gre glas po Skalnem gorovju, on je, kateremu je pisal glavar Espaniel: »Oče, pridi k nam!...« Dečki in deklice, čedni Indijančki, so okoli njega, pripoveduje jim, kaže na steno: »Pridite k Jezusčku!«

Utala se iztrže Nohamovi roki, teče k Črni suknji, mu objame kolena in klikne: »Nozel!«⁷

Črna suknja se sklone k otroku, se začudi: »Odkod si priletela, ti mala grlica?«

»Izpod Skalnega gorovja, oče Friderik,« se veselo oglasi Nohamo. »Glej otroka in ženo vélikega glavarja Vranjeglavcev!«

»Vid! Dragi moj rojak! Si se vrnil srečno? In ovčice si pripeljal... Takoj končam pouk, da mi poveš, kako stoje stvari!« Tako je hitel Črna suknja in vodil Utalo pred tisto »steno pod steno.«⁸

Mandanka je razprostrla na tla pred steno lepo preprogo iz sitja. Stkala jo je bila sama. Črna suknja je vesel daru. Pelje nove ovčice po vélikem domu molitve in v mali svoj dom. Tam govori z Nohamom v jeziku, ki ga ni bil še slišal Utalisi, pa mu reče Nohamo ponosno: »To je naš jezik, slovenski jezik!« Pokaže dečku knjigo: »Ta govori slovensko!« Pokaže pa mu tudi drugo knjigo: »Ta pa govori tako, da jo razumejo Otavani in Očipvanci. Tudi ti jo boš razumel. Napisal je te knjige oče Friderik.«

V nemem začudenju gleda deček Črno suknjo... Tačas zasliši nagel korak; Bastel butne v vrata, pozdravi, zakriči:

⁶ Baraga, Popis navad in zadržanja Indijanov Polnočne Amerike, str. 76.

⁷ Oče!

⁸ Pred oltar.

»Nohamo! Pridite hitro z otrokoma! Črnonožci se ustavljajo prav pred nami!«

Črnonožci! Jim-Tim, ubegli vedež, Nikura! Bliskoma gre to Utalisiju po glavi. Gleda Nohama, ki reče hladno: »No! No! Bomo že prišli!« In nadaljuje pogovor, ki ga ne razume Utalisi, in ko gre ž njimi k šotorom, zabijajo Črnonožci že kol za zastavo. Njih šotor že stoji, može se pripravljajo na bojni ples. Vranjeglavci stoje pred svojimi šotori, gledajo prezirno in izzivajoče... Nohamo vede otroka od zadaj v šotor in naroči Mandanki: »Ne puščaj ju ven! Dasi je mir do solnčnega zahoda po zborovanju, se vendar ne smemo zanašati in tudi še ne vemo, kaj je z Nikuro.«

»Žena mi bo obšila novo obleko s samimi skalpi Črnonožcev,« zatrjuje Dolgolas pa mrko gleda neljube sosede, okoli katerih se zdaj zbira ves radovedni svet. Nohamo ošine glavarja z nejevoljnim pogledom. On pa

sikne: »Sami silijo pod moj nož...« In že sta tu Utala in Utalisi, z lokom v roki. Zgledata se v črnonožki šotor in toliko da ne izbulita oči... Nohamo mrmra: »Divjaška kri!« in se ozre ter ostrmi: V odprtem šotoru sedi Potaka z nekim drugim glavarjem in dvema možema! Vanje pa skače in jim tuli nekaj — vranjeglavski vedež Vači!...

»Zdaj vsaj vemo, pri čem smo,« migne Nohamo glavarju in otrokoma, da pridejo v šotor. Za njimi pride Bastel. Plaho objame Mandanka svoja otroka; vé, da bo pobjo!...

Nohamo jo pomiri: »Nikura je torej tu! Dobro dekle je. Prišla bo k Baragu v hišo. Najbrž se pojavi tudi Jim-Tim. Bastel, vi pazite z nami na otroka, ker se lahko zgodi, da napadejo sovražniki tudi misijonsko hišo in bo Mandanka z otrokoma in menoj v misijonski hiši. To zaradi Vačija, ki je prisegel, da se bo maščeval nad otrokoma.«

Silvin Sardenko: Še bo lepo!

Pastirski prizor iz prve svete noči.

1. SLIKA.

(Mrak. Štirje pastirci na pašniku, obdani z oljčnim in drugim grmovjem. V ozadju se pase ovca.)

1. nastop.

Ruben (*piha v roke*): Mraz je, pastirji, mraz!

Jakob: Burja brije kakor še nikoli.

Filip: Ruben, naredimo si ogenj!

Benjamin: Jaz stopim po suhih vej, ki so nabrane tamkaj že od davi.

Dan: Jaz sem jih nabral. Jaz grem ponje s teboj. To bo gorelo!

Ruben: Jakob! Imaš še dva kremenca?

Jakob: Imam ju!

Filip: Jaz pa kresilno gobo.

Ruben: Dajta meni oboje, ukrešem iskro.

Jakob (*in Filip mu dasta*): Na! A pazi, da kremenecev preveč ne razdrobiš.

Filip: Če sta prava kremenca, se ne razdrobita.

Benjamin (*s sušjem*): Tukaj so drva, tovariši!

(*Ruben kreše, drugi lomijo veje, iskra se dolgo ne prikaže.*)

Dan (*s sušjem*): To bo gorelo!

Jakob: Daj! Ukrešem iskro jaz.

Filip: Pusti, naj jo ukreše sam.

Benjamin (*Rubnu*): Stoj! Goba že tli.

Ruben: Ogenj je naš!

Dan: To bo gorelo!

Jakob: Najdrobnejšo suhljad denimo na vrh!

Filip: Dobro! Veje že goré.

Benjamin: Sedimo poleg ognja in zapojmo.

Ruben: Zapojmo ono o starem Marku.

Jakob: Ta bo lepa in vesela.

Filip: Benjamin, začni!

Benjamin (*in drugi — Napev: Na planincih...*):

Stari Marko jagenjce pase.

Jagenjce do brade mu zrasede,

skoči Marku staremu v lasde:

Sreča, da le osem je las!

Ruben: Ne gre nam posebno dobro.

Jakob: Trudni smo.

Filip: Lezimo spat.

Benjamin: Jaz zaspim kmalu kakor jež.

Ruben: Še nekaj vej denimo na ogenj.

Jakob (*dene vej na ogenj*): Tako! Dosti bo!

Dan: To bo gorelo!

Filip: Lahko noč!

Dan: To bo gorelo!

Benjamin (*že lahno zasmrči*).

2. nastop.

Ruben: Vsi so zaspali. A jaz ne morem zaspati. Zdi se mi, da hodi nekdo blizu nas. (*Gre na levo v kot.*) Nisem se motil. Glej, še celó dva sta.

Žena sedi na osličku, mož ga pa spredaj vodi. In nekaj govorita. Kaj neki? (*Poslušaj.*) Vse slišim, a ničesar ne razumem. Zdaj ju je zakril grič. (*Tedaj se obrne k tovarišem.*) Pastirji, vstanite! Nismo varni! Nič! Nobeden se ne gane. Jakob! Filip! Benjamin! (*Zakriči še močneje.*) Jakob!

Jakob (*ostaja*): Kaj kričiš?

Ruben: Dva čudna tujca sta šla mimo.

Jakob: Ali si ju vprašal, kdo sta?

Ruben: Kako bi si upal.

Filip (*napol ležeč*): Ali sta tebe videla?

Ruben: Nista me! Jaz sem ju pa videl. Okoli glave sta imela razlito čudno svetlobo.

Dan: Jojmine! Čudovito svetlobo?

Benjamin: Kakšna sta pa bila?

Ruben: Mož je bil starejši, žena pa še zelo mlada. In vesta, kaj je bila ta žena?

Jakob: No, kaj?

Ruben: Kraljeva hči.

Filip: Kako je pa ta mož prišel do kraljeve hčere?

Ruben: To sem razumel, da ji je dejal: Kako sem srečen, da sem te vzел!

Benjamin: Torej je tisti mož kak ropar?

Ruben: Skoraj bi rekel.

Jakob: A kje je vzел kraljevo hčer?

Filip: Nemara našemu kralju Herodu?

Ruben: Ne! Našemu Herodu pa ne. Herodovi hčeri je ime Lija; to je pa mož imenoval: Marija. Tudi to sem slišal.

Benjamin: Ubogo dekle! Ukral jo je.

Dan: Ubožica! Kako se mi smili!

Ruben: Zdaj je prišlo v Betlehem veliko ljudi k popisovanju. Nemara jo je tam vzел?

Jakob: Kako je hudoben!

Filip: Tudi naš Betlehem ni dober.

Dan: Naš Betlehem je skop, hudó skop.

Benjamin: Gorje ti mesto betlehemsko!

Ruben: Kdo nas pride rešit?

Jakob: Mesija!

Filip: A kdaj pride Mesija?

Benjamin: Naša stara mati Sara večkrat pravi, da kmalu prisije tista zarja.

Dan: To bo čudovita svetloba!

Ruben: O, Dan, da bi te pač uslišal Bog!

Jakob: Zdaj lezimo spet spat!

Filip: A kdo bo stražil našo čredo?

Benjamin: Saj ni treba, da bi kdo stražil.

Ruben: Ni treba, praviš? Si pozabil onega moža? In če je ropar?

Dan: Dobro! Stražil bom jaz.

Jakob: Vadljajmo! Kdor bo na kocki vrgel šest pik, tisti naj straži. Tukaj je vadlja! (*Vrže kocko prednje. Vadljajo, vadlja zadene Filipa.*)

Filip: Štiri... pet... oj, šest pik!

Benjamin: Filip bo stražil.

Ruben: Lahko noč, naš stražnik Filip!

Filip: Le kmalu zaspíte! Da boste pa prej zaspali, vam zapojem kako pesem. (*Zapoje.*)

Sinko ne vstajaj!

Ura je polnoči,

kam se mudi?

Ajaj, o ajaj!

Dan (*v spanju*): Jojmine! Čudovita svetloba!

Filip: Že spe! Ruben spi, Jakob spi, Dan pa še v sanjah poje, vedno isto pesem. Naj jo, če se mu zdi tako lepa. Benjamin pa že smrči. Zdaj pa ležem še jaz. Kdo bi neki stražil? (*Leže.*) Oja! Kako je prijetno, če je človek zaspal, pa zaspil. Oja!

Ura je polnoči,

kam se mudi? (*Ponehava in zaspil.*)

3. nastop.

(*Nenadoma se razsvetli vsa planjava. Pastirji se zganejo in ustrašijo, le Benjamin ne.*)

Ruben: Vstanimo! Dani se.

Jakob: Solnce je vstalo ravnokar.

Filip: Ne, to je ogenj! To ni solnce!

Ruben: Bežimo! Ogenj z nebes je nad nami!

Vsi (*brez Benjamin*): Bežimo, bežimo!

Dan: Jojmine! Čudovita svetloba! (*Vsi na begu.*)

4. nastop.

(*Nenadoma stopi pred pastirje*)

Angel: Ne bojte se! Danes vam je rojen Kristus — Zveličar — v mestu Davidovem, in to vam bodi znamenje: Našli boste dete v plenice povito in v jasli položeno.

(*Angel zgine, v ozadju se čuje: Glej zvezdice božje...*)

Ruben: O, srečna noč!

Jakob: O, blažena noč!

Filip: Sam angel nas je obiskal.

Ruben: Vendar nam je rojen Mesija!

Dan: Moje sanje so se spolnile!

Jakob: Pojdimo in pogledjmo, kar nam je angel naznanil!

Filip: Pojdimo in pogledjmo to čudno reč!

Ruben: A kdo bo stražil čredo?

Jakob: Pokličimo jo za seboj.

Filip: In šla bo za nami.

Ruben: In darovali jo bomo Zveličarju.

Dan: Bratje! Še bo lepo!

Jakob: Pogledjte! Benjamin pa še spi.

Filip: Res je zaspal kot pozimi jež.

Ruben: Nikar ga še ne prebudimo.

Jakob: To se bo čudil, ko nas ne bo, kadar se bo prebudil!

Filip: Nikar se ne motimo z Benjaminom!

Ruben: Pojdimo! Hitimo!

Jakob: O, srečna noč!

Filip: O, blažena noč!

Dan: Pogledjte v nebo! Še bo lepo!

5. nastop.

Benjamin (*se prebudi*): Zdi se mi, da je nekdo vpil. Tovariši, ali ste slišali? — Pa saj nikogar ni! Moj Bog, kje so? Kaj pomeni tisto vpitje?

Nemara jih je ujel oni mož, oni čudni mož, o katerem je Ruben pravil. Kaj, če pride zdaj še pome? Ne! Jaz stečem takoj domov povedat. (Steče.)
(Zastor.)

2. SLIKA.

(Na istem pašniku.)

1. nastop.

Benjamin: Doma so rekli, da nocoj, ko je tako svetla noč, ni roparjev, pa so me zapodili nazaj na pašnik. Pa saj je prav, da jih ni. — Ali — kje so moji tovariši? Aha! Ruben že gre. Ta jim je srečno ušel.

2. nastop.

Ruben: Si se že naspal za celo zimo, Benjamin?

Benjamin: Srečen si, Ruben, da si se rešil!

Ruben: Vsi smo srečni — vsi smo rešeni!

Benjamin: A kje so Filip, Jakob in Dan?

Ruben: Domov so šli naznanit veliko veselje in naše zveličanje.

Benjamin: Kakšno zveličanje?

Ruben: Nocoj nam je rojen Zveličar!

Benjamin (skoči od veselja): Kje, povej mi, kje?

Ruben: V Neftalijevem hlevu.

Benjamin: V tistem starem, podrtem?

Ruben: Da, prav v tistem. In onadva, mož in žena, ki sem ju prej videl, to so njegovi starši.

Benjamin: Torej tisti mož ni bil ropar?

Ruben: Bog nam odpusti, da smo kaj takega rekli!

Benjamin: Nismo vedeli.

Ruben: Zdaj grem po klaje za živinče, ki stoji lačno v tistem hlevu.

Benjamin: Jaz pa stečem gor na grič po svojo ovco — Kodrinko. Jo bom daroval Zveličarju. (Gresta.)

3. nastop.

(Na desni odideta Ruben in Benjamin, na levi prideta Filip in Jakob.)

Filip: Zašla sva. To ni bližnjica.

Jakob: Nocoj ne moreš zaiti. Prav nič me ni groza, ko je prišel Mesija med nas.

Oba (zapojeta — Napev: Petelinček lepo poje):

Kak je lepa noč, pogledjte,

travnik kakor dan svetla!

Drobne zvezde, ve povejte,

kdo nocojšnjo noč je dal?

Ali solnce se pmlaja?

Ali k zemlji gre nebo?

Ali k nebu zemlja vstaja?

Kdo uganil vse bi to!

Filip: Po kateri stezi bi šla zdaj do hleva?

Jakob: Pravkar prihaja Labanov Benjamin. Ta nama pové.

4. nastop.

Benjamin: Ali sta kaj videla mojo Kodrinko?

Filip: Kdo išče zdaj tvojo Kodrinko?

Jakob: Povej nama bližnjo stezo do hleva, da prej prideva k Zveličarju.

Benjamin: A kaj mu neseta?

Filip: Jaz mu nesem gorkih zimskih oblačile.

Jakob: Jaz pa dve golobici.

Benjamin: To bodo vaju tam veseli! Jaz pa nimam, kar bi mu daroval; edino ovco sem zgubil.

Filip: Saj jo spet najdeš, Benjamin.

Jakob: Pokaži nama bližnjo stezo.

Benjamin: Ta je najbližja. Po tej pojditaj!

Filip: Le pridi kmalu za nama.

Jakob: Pa s Kodrinko, veš, Benjamin!

5. nastop.

Benjamin: Ko bi jo le našel. Kako bi pohitel za njima! Kako rad bi že videl Mesija. Kje si, moja Kodrinka? (*Zatrobi.*) Oglasi se, da te najdem. (*Zatrobi.*) Če sem včasih takole zatrobil, takoj se je oglasila. (*Zatrobi.*) A zdaj ni sluha o njej! Kodrinka! Kodrinka! (*Trobi in odhaja.*) Kodrinka, kje si?

6. nastop.

Dan (*s košarico jabolk*): Še bo lepo! Še bo lepo! Benjamin! Slišiš? (*Oni trobi.*) Benjamin! No, pa trobi naprej. (*Dan zapoje:*)

Pastirci vi,

oj, kam ste šli?

Jaz iščem vas povsod.

Za vami grem,

da vsaj izvem,

kje se rodi Gospod.

A kam je šel Benjamin? Povedat mu grem, da je našel njegovo Kodrinko stari stric Nahun, ki sope tam zadaj. Jabolka pa tačas tukaj pustim. (*Odide.*)

7. nastop.

Nahun (*od daleč se že čuje njegov kašelj*): Khm, Khm! Mrzla noč — a prijetna noč. Khm! Vendar se je rodil naš Mesija. Khm! Moje srce je tako hrepenelo po njem in moje oči so mislile, da ga ne bodo videle. In vendar ga bodo. Khm! Khm! (*Zagleda košarico.*) Kaj pa je to? Košarica z jabolki. Khm! Saj pravim, to so pastirji! Eden nekje pusti ovco, drugi drugje jabolka. Vsi zbegani so nocoj. Potem mora pa vse — khm, khm, stari stric Nahun nositi za njimi. Khm! Khm! (*Vzame košarico.*)

8. nastop.

Ruben (*s košem klaje*): Stric Nahun, dajte meni jabolka.

Nahun: Ali so tvoja? Khm!

Ruben: Če jih daste, pa bodo.

Nahun: Na! Tri vzemi — če so tvoja — druga pa nesi Zveličarju. (*Ruben tri vzame.*)

Ruben: Moja niso, pa tudi nobenega od pastirjev.

Nahun: Če pa niso vaša, so pa božja. Jih pa nesem sam Zveličarju. Khm!

Ruben: A vi, stric Nahun, nikar tja ne hodite!

Nahun: Zakaj ne? Khm!

Ruben: Vas se bo mali Mesija bal, ker imate tako zmršeno brado.

Nahun: Nič se me ne bo bal. Jaz ga bom lepo molil; saj je prišel rešit tudi mene. Khm! Khm!

Ruben: Pa ne smete preblizu jasele. Pa tisto brado skrijte!

Nahun: Ti se skrij, ti! (*Odkašlja naprej, Ruben pa še nekoliko postoji in gleda za njim.*)

Ruben: Da le ne bi dete strepetalo, ko zagleda strica Nahuna! (*Ugrizne v jabolko.*) Hm! Jabolka so pa dobra. Kaj ne bodo, saj so božja.

9. nastop.

Dan (*se vrne*): Kaj pa moja jabolka ješ?

Ruben: Saj niso tvoja!

Dan: Moja so, da veš.

Ruben: Stric Nahun je rekel, da so božja.

Dan: A kje je košarica?

Ruben: Stric Nahun jo nese Mesiji. Ali je nisi ti za Mesijo namenil?

Dan: Za Mesijo, da! A bi jo rad sam nesel.

Ruben: Stopiva! — Kmalu ga doideva.

10. nastop.

Nahun (*opiraje se na palico, nese v roki košarico z jabolki*).

Dan (*ga dohiti*): Stric Nahun, dajte meni košaro. Hodili boste lažje.

Nahun (*se ozre*): Ti si pa Dan? Je tvoja košara?

Dan: Seveda! In jabolka tudi.

Nahun (*mu da košaro*): Vzemi jih! Toda nobenega več sam ne snej.

Dan: Nobenega več! Pojdiva skup!

Nahun: Ti si premlad, jaz pa prestar. Ne greva dobro skup.

Dan: O, greva, greva! Posebno takrat, če zapojeva. Pa zapojva še enkrat ono od grlice. (*Pojeta.*)

Pridi, pridi, grlica,

grlica grlinka,

boš Mariji zibala

blaženega sinka.

Nahun: Tako! Pojdiva molit blaženega sinka.

Dan: Še zadnjo kitico, prosim, še zadnjo!

Oba:

Priletela grlica

grlica grlinka,

celo noč je zibala

blaženega sinka.

Nahun: Zdaj pa nobene več. Pojdiva! Kar brž!

Dan: Glejte naš Benjamin!

11. nastop.

Benjamin: Kako ste vsi veseli! Samo jaz sem žalosten.

Nahun: Zakaj si žalosten?

Benjamin: Kodrinke ne morem najti, da bi jo daroval Mesiji.

Nahun: Tudi jaz nimam daru. Ni treba darov! Zveličarju bodo najdražja krotka in nedolžna srca.

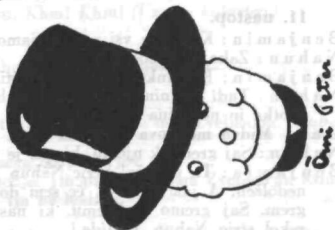
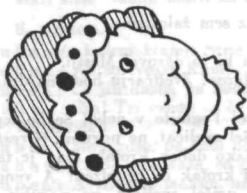
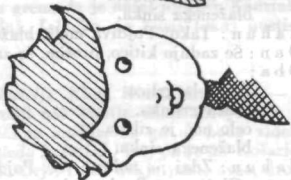
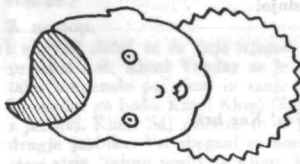
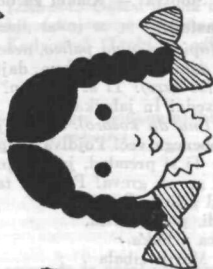
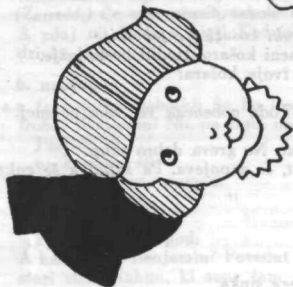
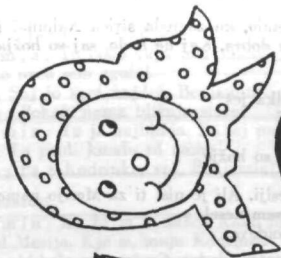
Dan: Midva mu bova darovala sama sebe! Pogledite v nebo! Še bo lepo!

Nahun: Saj gremo k njemu, ki nas je prišel zveličat, ne pogubit. (*Gresta.*)

Benjamin: Ta dva že! Stric Nahun je tako dober, krotak. Dan je tako nedolžen. A jaz? Bog ve, če sem dovolj krotak in nedolžen? A vendar grem. Saj gremo k Njemu, ki nas je prišel zveličat, ne pogubit, je rekel stric Nahun. (*Odide.*)

(*Žive jasli: Marija in Jožef z Detetom. Vsi drugi kleče ob njih.*)

(Zastor.)

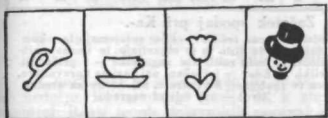

Omni Geten

Črni Peter.

Prišel je čas božičnih počitnic in dolgih zimskih večerov: čas domine, tombole in »črnega Petra«. — Ali si hočete karte za »črnega Petra« sami izgotoviti?

Iz bele ali barvaste lepenke izrežite vsaj 21 pravokotov, 7 cm širokih in 10 cm visokih; nanje prilepite izrezane enostavne slike, obraze ali predmete iz pisanega papirja (glej »Mali umetnik« v 1. letošnji številki). Slike lahko tudi narišete na lepenke in jih pobarvate z barvnimi svinčniki ali akvarelnimi barvami. »Vrtec« vam danes prinaša nekaj vzorcev za sli-

čice. Druge si pa sestavite sami; čim več kart, tem živahnejša je igra. Ker rabite od vsake slike dve enaki, lahko izrežete vse oblike iz prepognjenega papirja, po dve naenkrat — le slika »črnega Petra« je ena sama. Barve si določite sami.

Igro z večine že poznate. Igralne karte razdelite tako, da dobi vsak igralec enako število kart. Čim mu prideta dve karti z enako sliko v roko, ju odloži. Nato ponudi prvi zakrite karte sosedu, da si izbere eno; če dobi dotično sliko, ki jo že ima, obe enaki spet izloči. Tako gre naprej v krog, od sosedu do sosedu, dokler niso slednjič izločeni vsi pari in preostane le še »črni Peter«. Komur ta ostane, dobi ime »črni Peter« in črno piko na nos.

Mnogo zabave!

Na Gorenjsko!

(Bistriška.)

(Nadaljevanje.)

Baje je bil Kranj postavljen že za časa Rimljanov. Na Lajhu pod Kranjem so izkopali mnogo znamenitosti iz dobe Longobardov. V srednjem veku so zgradili v Kranju trdnjavo Kieselstein; sedaj je v njej sedež sreskega načelnštva. Mesto Kranj je bilo zavarovano z obzidjem, ki je imelo obrambne stolpe. Dva od teh stolpov se vidita še danes. Eden je v Pungartu, drugi pa vrhu Jelenovega klanca in služi danes za stanovanja. Za časa celjskih grofov je mesto Kranj mnogo

trpelo. Leta 1815. so prišli v mesto Francozi. Obstreljevali so razen drugega tudi staro znamenje na križišču ceste Kranj—Jezerko in Kranj—Jesenice. Ime hiše Zolarija je vzeto po generalu Giullayu.

Pravkar je odbrzel izpred naših oči kratek vlak. Otroci strahoma zro za njim. Nič se ne bojte! Ne bomo v Kranju ostali! Ta-le naš vlak nas bo lepo pripeljal na Gorenjsko prav do laške meje. Oni vlak jo pa piha v Tržič, mesto z bogato industrijo pod Karavankami. V Kranju na postaji se namreč odcepi lokalna železnica Kranj—Tržič.

Naš vlak se že tudi premika. V globokih sencah jutra se potaplja na levi strani Smarjetna gora (654 m) z lepim hotelom in starodavno cerkvico svete Marjete. Prekrasen razgled je s tega vrha. Tik ob Savi zdaj vozi železni vravec navzgor do male postaje Sveti Jošt. Če bi tu izstopili, bi lahko krenili po hribu navzgor do vrha Svetega Jošta (800 m). Ta vrh je zelo dobro obiskan, ker ima divno lego in krasen razgled. Na vrhu je cerkvice z dvema zvonikoma: od daleč izgleda, kakor bi čepela tam gori dva bela golobčka. Znamenit je ondi gori veliki zvon s Prešernovim napisom, ulit iz turških topov. Poleg cerkvice šentjoške je staro, veliko župnišče, kjer je bil nekdanj samostan.

Dobro uro od te postaje je vas Besnica. Ima zelo lepo lego in prebivalci pridelajo mnogo sadja. Poznate so besniške češnje in jabolka-martinvrharji. To bi grizli, otročiči, kajne?

Postaja Podnart-Kropa! Mnogo potnikov izstopi. Tudi naša sopotnica — stara ženica. »Zbogom, mamica — kam pa vi?« — »Še eno urico bom hodila, pa bom doma v Kamni gorici. Zbogom — pozdravljeni!«

Kropa leži dobre tri četrt ure hodá od Podnarta. Kraj sam na sebi ni preveč prijazen. Ljudje so ubožni in se pečajo z izdelovanjem žebljiv. Na čelih jim je vtisnjeno znamenje trdega boja za življenje. Nekdaj je Kropa zelo slovela po svojih žebljivih. Ker se Kropenčani v prejšnji dobi doma niso mogli preživljati, so se odpravljali v tujino služiti kruha. Pred odhodom v bogati svet je vsakemu zazvonil »navček« ali mrtvaški zvonček. S to poslednjo pesmijo iz domovine so se siromaki napotili za kruhom v širni svet. Zelo stara je v Kropi cerkev sv. Lenarta, sezidana leta 1481. — Kamna gorica je od Kroke 5 km oddaljena. Oba kraja ležita tik pod vznožjem gozdnatega gorskega masiva Jelovice (1395 m). Kamna gonica ima zelo lepo okolico. — Na levem bregu Save med zelenjem smrek in borovcev se vije bela

široka cesta. Ob njej leži letovišče Podbrezje. Zadržili bi se nad krasnim pogledom naokoli.

Otoče! Mnogo potnikov izstopi. To so po večini kmečki ljudje s culicami v rokah. K Mariji na Brezje gredo prosit zdravja svojim dragim in sebi. Brezje je sloveča božja pot s prekrasno cerkvijo in frančiškanskim samostanom. Na milijone src se je že zateklo k Mariji na Brezjah za pomoč, na milijone jih je Marija že tudi uslišala. — Vas, ki jo vidite tam na vrhu onega grebena je Ljubno. Tam so doma »ljubenski lončarji in čevljarji. Od leta 1692. dalje je bila tu slovesna božja pot, ko je udaril Marijino podobo neki zidar; v zadnjih letih je pa precej pozabljena. Kraj sam na sebi je zelo lep in nam nudi lep pogled po divni Savski dolini.

Dolina se je zdaj malo zožila. Sava postaja manjša, a njene barve so pravo gorsko čudo. Vlakov piska — predor, še malo in ustavil se bo — v Radovljici. Radovljica je staro mesto, 469 m nad morjem. (Nadaljevanje.)

Božični konjiček.
(Boris Rihtersič, Celje.)

	v	člo-	mir					g	reš-	si	
s	ha	žič-	ve-	si	in	s	vet	du-	lost-	zi-	si
č	er-	ru-	ve-	ni,	ti	m	ra,	ti	ni	no	
		s	bu-	lep,	stna	na	s	tv	ar-	o-	in
			v	no-	ca	nik	oj	pra-	noč		
				tr	u-	sve-	noč,	si	se	žič-	bo
										ra,	
o	j	s	hri-	ko	noč,	na-	vič-	se	s	tv	ar
										pre-	od-
K	a-	t	a	d	na,	ni.	ko	bu-	č	v	pi-
										ne-	na

Začetek spodaj pri Ka-

Rešilci in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekem 10 dni po izidu lista in se objavljajo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagonetke — v prihodnji številki. — Kdor je izžreban, naj javi nam upravništvo Vrta (v Ljubljani, Sv. Petra c. 60) — ne na uredništvo! — kaj želi za nagrado.

Uganke, skrivalice in drugo.

Vprašanje.

Kako se imenuje zdaj Kristianija, glavno mesto Norveške?

Note.

Kaj povedo te note?

Rešitve v 4. številki.

Vprašanje.

Najdražja kovina je danes radij.

Črkovnica.

k	i	p	a	r
	u	r	a	
m	l	e	k	o
	a	g	a	
v	r	e	č	a
p	i	l	a	t
	o	j	e	
b	a	j	k	a
b	r	a	n	a
	i	k	a	
	e	l	a	
	t	i	p	
p	e	č	k	a

Pregelj—Jaklič.

Kres.

Pri vsaki skupini je ena črka posamezna. Uredi te črke po abecedi in vzemi njim pripadajočo skupino, pa dobiš:

Bodi gruden, bodi kres — če te zebe neti les.

NAŠI RAZGOVORI

Marija P.:

Ptički.

O kako je meni dobro,
v gorki sobici sedim,
zunaj mrzel veter vije,
v posteljci jaz topli spim.

Mamica preljuba čuva,
ko se zjutraj prebudim,
k Bogcu ona z mano moli,
in pa mlečka brž dobim.

In pa zraven kruha košček,
oj, kak meni to diši,
moja punčika seveda
polovico brž dobi!

In da ptičke kaj imajo,
mamica za to skrbi,
brž ostale drobce zbere,
z njimi k okencu hiti.

Kosi, vrabci in sinice
kakor koški tam čepé
in na deskici pri oknu
čakaajo, da kaj dobe.

Oj, kako so vsi veseli,
ko jih glad več ne mori,
pa nikar ne pozabite
ubogih ptičkov tudi vi!

Kramar Janko:

BREZBOŽNI KOVAČ.

V neki vasi je živel kovač, ki je bil velik brezbožnež. Ni poznal ne praznika ne nedelje. Ko so drugi ljudje šli k službi božji, je v svoji kovačnici najhujše razbijal. Rajši je ob delavnih popival ko šel v cerkev. Nedelj in praznikov ni hotel poznati, tudi največjih v letu ne.

Zena, otroci in drugi ljudje so ga prosili in svarili, naj preneha s takim ravnanjem. Pa zaman. Ni slišal milih prošenj žene in otrok, ni se zbal groženj ljudi, ki so mu pretili, da ga zadene božja kazen, če ne bo opustil svojega grdega početja.

Prišel je sveti večer, to je tisti večer, ki se ga vse veseli. Saj se človeku zdi, ko svetonočni zvon zapoje, da še vedno stopa z nebes božji Zveličar in nas blagoslavlja. Le ta kovač je ostal trdovraten grešnik. Ni maral slišati zvona svetonočnega, ki je vabil ljudi k službi božji in ni čutil čara svete noči. Ko so hiteli drugi ljudje v hram božji k polnočnici, je kovač razbijal v svoji kovačnici.

Preden je pa bila ura polnoč, so se zbrali pred kovačnico vaški otroci v najznejši mladosti in z rajsko milim glasom začeli peti: »Sveta noč, blažena noč...« Kovač, zaslišavši petje, še huje razbija. A preden otroci odpojejo prvo kitico, kovač preneha z razbijanjem. Otroci pojo drugo kitico. V kovačnici je bilo vse tiho. Ko pa otroci začno tretjo kitico, se odpre kovačnica. Na prag stopi kovač. S sklenjenimi rokami drži kapo in tiho posluša milo petje. Debele solze mu lijejo po ožganem licu.

Po petju se otroci obrnejo in gredo v cerkev. Množica ljudi, ki je videla ta prizor, se je pridružila otrokom. A zadnji je šel kovač. Po dolgih letih je zopet stopil v cerkev.

Glejte, ljubi otroci, petje je spreobrnilo tega trdovratnega grešnika! Tudi vi radi prepevajte, saj pravi pesnik: »Kjer se petje glasi, tam ni hudobnih ljudi.« Posebno zdaj v veselem božičnem času prepevajte tudi vi staro in vedno lepo pesem, ki jo pojejo vsi narodi v vseh jezikih: »Sveta noč, blažena noč...«

Anton S.: »Otrokova ljubezen do matere« nam je došla prepozno za novembrsko številko, kamor sliši. Take stvari pošiljajte vsaj dva meseca prej. Kako živite? Večkrat mislim na Vas, in oglasite se še kaj!

Stanko: Lepa hvala za iskreno pismo. Kakor Ti, je še marsikdo rastel in zrastel ob Vrtnu in Angelčku, in želimo samo, da bi mu vsakdo tudi ostal prijatelj in se spomnil nanj, kadar nanese prilika in potreba. Ne pozabi ga tudi Ti v poznejšem življenju! Bog daj, da bi dosegel cilj, ki si si ga postavil! Lepo pozdravljen!

Gojko: Ta-le odgovor na svoje pisemce boš čital bržkone že doma, na dragem očetovem domu. In še stokrat lepše bo te dni: po kadilu bo dišalo povsod, po pisanih božičnih voščenkah in po sladkih orehah. Nizko, nizko bodo sijale zvezde v sveti noči, nizko, nizko se bo približalo ljudem sveto nebo. Naj bogato natrosi božičnega blagoslova nadte in nad vse slovenske dečke in deklice doma in na tujem. Nad tiste, ki so na tujem, pa še prav posebno! Vasovalec.

